

ШҮН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

ЛЕНИНЧИ ЮБИЛЕЙГЕ УТКУШТУР

Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры
Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны
МОНГУШ ДОПУР-ООЛОВИЧ ЧОЛАНЫН
СОЦИАЛИСТИГ ХҮЛЭЭЛГЕЗИ

1969 чыл болза бистин Төрөөн чуртувустун бүгү ажымы чоннарынга эи-не тутула чыа болун турар. Чүте дээр, бо чыл В. И. Ленинниң төрүтүгө хуңдун турар. Чүте дээр, бо чыл оюнун бүтүрүдүр. Ол маалым хуңдун төлөтпүс белектер-биле уткурунга бүгү чурт белектерин турар. Соң-биле чергелештир бо чыл Тываның ажымы чоннарының амдыралында база бир чутула болушкун-биле—Совет Эвилелинин составыга Тываның каттыжканын 25 чыл ою-биле демдеглеттир. Ычангап, бистин кижилер бүгүс көпшак дивее күжүлүшкү-биле ажылдаар ужураштыр.

Мен «Чыраа-Бажы» совхозта хойжу бригадалык бригадир мен. Мээң бригадам 1968 чылда багай эвес түңкүлдерин чедип алган, мен бодум төрүр түс хойга онааштыр 105 хураганы менди доруктуруп, хой бүгүзүндө 3,1 кг дүктү кырып дужаадым.

Төрүтүгү хуңге—Владимир Ильичиниң төрүтүгөсинден бээр 100 чыл оюнга белектерин турар бо чылдын мээң хой-жу бригадам улам-ла кызымак ажылдаар деп шүңдүрүдүм. Бо чылдың кымы оша берге болун турар-даа, бистин бригадалык маалым байдан экл. Чүте дээр, бис өдөк-кып-тайны мал чечин баш хуң-ла мала белектер ап, кышты бүгү белектерин уткан бис.

Болдунар араларын барыкчалар көргөш, бригада нити-биле төрүр 100 хойга онааштыр 35 хураганы менди доруктуруп, хой бүгүзүндө 2,8 кг дүктү аларын шүңдүрүдүм.

МЕН БОДУМ ХУУМДА МЫНДЫГ ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРНИ АП ТУР МЕН:

100 хойга онааштыр 110 хураганы менди доруктуруп, хой бүгүзүндө 4,0 кг дүктү кырып дужаадым; кыштан чыгыс-даа баш узуг, биче мал окумак; кодан хойга чедир саным чечин бүгү белектер алар; өдөк кыптайны бүгү септен алар.

Мээң үлгөргөмүн эдерип, төрүтүгү беш чылдың дөртүк чылдың планын онаалгаларын ажыр күсүдүр дээш социалист чарышты калбарып, бедткен хулааларын алармын республиканын бүгү малчыларын кыргыдым. Бодум хуумда Бай-Тайга районда «Тээл» совхозтун алдары хойжуу, Социалист Күш-ажылдың Маадыры, Маалыр не Уруе Каян-биле чарышты садым.

Он чылда 870 бызааны

Тес-Хем районун «Чоудура» көдөзү ажал-агый артында кижигүтүр Васильев Самданниң өг-бүлөсү төрөөн колдуулаа ап 10 чыл ажыг ийек кадарып турар. Чыл санында-ла төрүр 100 ийекке онааштыр чаш төл алар хулааларын ажыгыр, 95-тен эвээш бызаа ап көрбөзүр. Эрткен он чылдың дүгүзүндө 870 ажыг бызааны чотуруп намы чедир өстүргөш, колхозууга дужааган.

1968 чылдың төңүзүндө, чаш чылдың эгелешкен бээр кыштың байлаа бергенде, улуг сооктар үргүзүлүп турар-даа, кадарып өргөшкү ажалдаанында төрүр 91 баш ийекти күш-дегиди баксыраваан. Ийек кызыланын ийи чылгыт, күргөт. Кайаа ийикте төгөр өдөткү өг-бүлө бай бурунгар белектер алган. Ам оларын курааларында 4 тозна ситен, комбином арткаа. Республикада мал кыштаг-лаашканын дугайында СЭКП обкомунун бюрорунун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин док-

таалы-биле холбаштыр олар бар мал чечинири кыштың артык үзүмге чедиртирер сорулганы салган. Он аңгы-да келер кыштын ажылдаар дээш кайаа-ла ийикти өдөк чыгыс төлө бис төл турар.

Саманн өрөй боду ам 61 харлы. Ол хире намы дөтүр бер-де-да, кыштын соогууда чөп-пий чөргөчө чаксаан ийектер кадарып хуңдун, аагында көлгөш, кайаа-ла ийи ал-таар, ийектер сугтарар, оларын кижикчи чыпар бетинде кайаа-лаар дөтүр, оут орбас. Бүгү амдыралын күш-ажылга бараалгаткан бо кырганын оон чыгыс чөп чурттугалары хуңдүрүр. Колхозтун Эрткен Серен-оол, Сулдуу Товариш-тай, Нураат Паткар, Чооду Чеден дөтүр ийикти мурнакчылар оон үлгөргөш алганар.

Дүржүлгалы кадарып өтүпүр Норуу биле Ленинни юбилейге, Совет Тыванын 25 чыл оюну байырлаганы күш-ажымы сөңгүт ужурашкы со-рулгалыг ажылдап турар.

Д. МИЖИТ.

Кыштагдан дүвүрээзиниң медээ

ШАНАКТАП ЭГЕЛЭЭН...

Улуг-Хем районда «Күш-ажылдың хостуу» совхозтун шөр болган бо маалым хой келди. Хендерге турар. Ында 16 кодан хой, 4 кодан боду мал бар. Соолу узеи мы-да берге байлаа тургустунган. Чүте дээр, мал чечиниң чедипшенилден болгаш малчыларның ажымын уткан баш-таарында организастыг чедипшенилден багындан эдөөн хой колданырын маалы турал эгелээш.

Ону бадыйка-биле чылдык чиктерден көргүзүлгө. Совхозтун Хендерге сабырынын төвү Халчүтүгүг дең чедир турар. Устуеде адымын 20 кодан мал ону догандыр кыштагдан турар. Кайы-даа малчыга барга оларын не-гелдеш ийикти: бичик-даа болза ситен, савалдан бисе бер-рип көрүрү, оода чааарда кыштап чогууну одарарын далайыларын көрүрү, малга берип турган чечиме узуг-тен, 2-3 хонук алгыт.

Салыр төвүндө ийик эвее кыштагдан олар Кыргыс Сувак-оолдун кодуныга кижикчилик бээрлик. Малчы кадарып хуңдун шарыжыктарын кодуныга кирип тур-Сүргөт малынның соода шанакта бир шарыжыкты өстүрүп алган келди. Одарга барган чылдыктын тудалы шарыжык-тарын аалче өстүрүп турары ол. Оң хомуудам-даа улуг. Бистин арванкаа мындыг чутуа болду.

— Ат болдуруу, малга берип турган саванымыс үзүлгө-ден бээр үш хонук. Күрүгө дужаар шарылар болгай, баш-тай араалып, ам чүдөп өдүр ажалдар, 115 шарыкын он ажымы өдүр. Бо хүн дөртү чыдыты, оларын одардан ша-нактап турарымыс бо, 50 ажыг чүе өдөр чедире аалда ку-рут туруп берди—ден, малчы хомуудалың элестетти.

— Одарыңар далайылаттыңар бе?

— Чок, далай сөөртүр чыгыс-даа трактор чок дээр чө-рү. Харны эжер-даа угу-тур бис.

Бо чутуа февраль 20-де болган. Ол хүн салырда үш тра-кторун кайы-даа ажылдааган, Шунтуу урелденден бээр аш-кан. Оларын септээр азы өкө тракторлар чорудуу бээр дугайында салыр эргелешкан эл Бүрүзүлүгүн дү-лээ мынчага чедир хандыртылган, совхозтун директору, тускай эртемчилери калдыг-да харым бербон. Оода ча-аарда одарлар далайыларды айтырып шүңдүрүлгөшкөн.

Өскө коданнарда база байдал намысалан. Он ажыг хура-ган соок кайаага дөтүп өлгөн, ан Т. Сереттиң кадарып тур-гар кайаалары база-ла өлүп эгелээш.

Т. ЭНИК.

электр, район Совединиң депутаттыга кандидат.

С. МААДЫ.

«Шынык» тускай көр.

Чон-биле ужуражышкынар

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫН
(Телефон-биле). Район болгаш чөп-чөп Совет-териниң депутаттары-га кандидаттар де-ш-нидигеи районда до-дугал.

Кандидаттар-биле чоңуң ужуражыла-лары ам чөп бүгүдө массалыг эгелээш. «Дөн-Теренин» совхозтун Ак салырынын төл сууру-нун чурттакчылары-биле район Совединиң депутаттыга кандидат Соля Төмүрөвич Амми-рит. Ак көдөз Совет-тин депутаттарына кандидаттар Ооржак Амдылович Көмбү, Ооржак Бомбукович Борбак-оол, Инобай Кодр-оолович Шонбун, Монгуш Дөпуевич Дор-жаа, Монгуш Бадмыс-на Чымынаа олар ужурашкан.

Ужуражыла хура-дынга саяал берген кижилер коммунистерин болгаш партия кижигү-тү эвеестерин бузулбас чыгыс элениң болу-нун кандидаттары дөтүр бир үн-биле бадмыс-ларын өлөрдөп, кайла-дарыштары чыгыларын берген.

Ак салырынга бү-дүрүлгө, чуртталга ту-дугалары кадарып, мы-да салгынын бараан-нарын ассортмен-тизация көвүдөп, оң ажымын эжиктер, совхоз төвү Дөн-Тере-ни биле Ак суура-нын аразында автобус артыкчалыгын дөтө-мал тургузар дугайы-да чыгылар бар. Са-нал берген эштер Ак суурда ажал чок, ма-нысталаң амдырал-биле амдырал турар чылдык ийи-чангыс кижилериниң нити-леге.

Ак ажымын ажалче-лаа турар дөтүр чөп-чөптерин болгаш ка-дидаттары-га чыгылар.

Т. ТАЛАНЧИК.

Басты көр.

СОВЕТ ЧЕЛСЕКТИГ КҮШТЕРГЕ АЛАДЫ

СССР-ниң Камгала министрениң ДУЖААЛЫ

1969 ЧЫЛДЫҢ ФЕВРАЛЬ 23

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержанттар болгаш старшиналар!

Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Армияның болгаш флоттук кураалында болгаш халашкан хоочуннары!

Бөгүн Совет Эвилелинин улустары, Чесектиг Күштериниң дайынчылары болгаш даштыкыда бистин өнүктүрүш Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флотунун 51 чыл оюн байырлады-биле демдегелер турар-дыр.

Бистин чуртувус бо кайгамчык хуңу дөтү энергиялыг күштерин уткун турар. Хоорайның болгаш көдөзүн ажы-кышчылар беш чылдың дөртүк чылдың планын аңу-седирин улуг көдүрүлүшкү-биле эгелээш. В. И. Ленинниң тө-рүтүгө хуңдун бээр 100 чылдын төлөтпүс уткуур дээш бүгү улустун социалист чарымы бүдүрүлгөдө болгаш туудуларда, колхозтарда болгаш совхозтарда, шериг кезе-теринде болгаш корабльдерде улам калбарып турар. Совет улус космоут шүңгөдип азырлыга чаш шыларгай тин. дегелер чедип алган.

Коммунист партия болгаш Совет чакан улуг Ленинниң чыгыларын амдыралга боттандырылган, тайымын ба-ла улустарын хосталганын херээ дөтү чайгышын чөп тургуп турар. Бистин күрүнеиниң даштыкы политиказы депшигелеш кижилер төрөтүп бүрү-биле били, дөтүп турар. Оран-делегейин ак сеткилдиг бүгү кижилери им-периалист күрүнеиниң агресци чүткүлдеринде уду-де-мисеке боттарынын күжүлүшкүлери каттыштырып тур-ар. Ындык болза-да империалист боттарынын бод-дарыдан ойталаанын турар, олар вьетнам улуска уду-бу-лар-түдөк дайынын үргүзүлүп. Чоокку Чөөн чүкте ара-куртарга уду арналы агресцияны уруктаары утукта-рыга калдыг-даа аны-биле моондапкан. Европаның төвү-ге дүшүрүлүп чоруту чыгыларын турар.

Боттарынын патриотчу болгаш интернационалчу хулаа-гезинге шыны Совет Чесектиг Күштер бистин экилест-териниң армиялары-биле сирый чыгыс эи-биле социа-

МАСКАА ХООРАЙ

линиин чалал адымышкыларын камгалалында сере-чиделдиг болгаш буаа палыртас туруп турар.

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержанттар болгаш старшиналар!

Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Армияның болгаш флоттук кураалында болгаш халашкан хоочуннары!

Бүгү улустун байырламы — Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флотунун 51 чыл ою-биле холбаштыр силерге байыр чедирип тур мен.

Делегей империализмниң димекишкисини көрүгүр хайтаргана, кезек болгаш корабь бүрүзүн дайынчы бе-ленин, саягыла-чурумун болгаш организастыг чорупу-биз-жылгандар. Боттарынын политиказы болгаш шериг би-лигстерини шүдүртү сайыраңгайжылдынар, улуг Лени-ниң биске берген чыгыш дугулар чурттан, амыдан база тыкшен өрөншөр.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флотунун 51 чыл оюн демдегелерин дүжээр БИЗ.

Бөгүн, февраль 23-те, түс черин-биле 20 шап турда би-стин Төрөөн чуртувустун пайыскалы — надыр хоорай Москвага, экилесткен республикаларын пайыскала-рынга, а ол мыкшан маалыр хоорайлар Ленинград, Волго-градка, Севастопольга, Одессага болгаш маалыр шүңгө-Брестке артиллерияны чыгыш удаа даштаагышкы-биле саяат кылдыр.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флотунун 51 чыл оюн дегелерин!

Бистин күчүлүг Төрөөн чуртувус — Совет Социалист Республикаларын Экилест дегелерин!

Коммунисттиң тилеги-биле совет улусту бүзүрүдө-баштан бар чоруту Совет Эвилелинин төрөөн Коммунист партиясыга алдыр!

СССР-ниң Камгала министрени Совет Эвилелинин Маршалы А. ГРЕЧКО.

Н. КРЫЛОВ,
Совет Эвилелинин Маршалы

тайымы-биле бергелер база кыштын келген. Мурвунда теория талаа-биле били тур-густунайыч чорун хай-хей айтыргаларын дуу-даш-биле шияттырарлар апарган турган.

Ычарага Коммунист пар-тия В. И. Ленинниң уду-дуга-газы-биле бүгү бергелери ажал ортан шыдаан болгаш чоңу хосталгыг демисеке көдүрүп үндүрүр. Чүте улуг Ленинниң шыдааргай уга-лы, партиянын мерген чоруу болгаш күлө-соруу социали-ст Ада-чуртуу камгала ал-мынын эртемге үндүлгөш-тиг программаны ажылдап кылып, массалыг дөтөмал армияны тургузарынын ар-галарын болгаш принциптери тодарып, бүгү делегейге төгүлүп тивилелерин чедип алар кылдыр ону дөтүр чө-сегел, өрөдүн база органи-застан шыдаан. Ол армияны сүздөн Кызыл Тук, ыч-аар-га ады, В. И. Ленинниң сө-лөзү-биле алгыра, чаш ар-мияны аге уту болган кы-мы гвардиямы дөтөн салган бооп турар.

Боолу кижилер — револю-цияны солдаттың «бизе матро-ку»-ажымын чоңуң төлөт-пүгү огул болган. Аар-беле-түрдедиги, ашты, урелш-кени ажал эрткинша, со-вет улус болган оң анык армияны улуг Ленинниң уду-дуга-газы-биле хамааты дайы-га чалым хал дөт бижик ту-рун база тивилел бооп үнү-шпаан. Делегей импери-ализмниң болгаш иштики контрреволюцияны катты-кан күштеринде уду де-мек кызыл Армияның тив-илелге бистин Төрөөн чур-тувустун саям чолуна, өскө чурттарынын ажымы чон-нарын хосталгалыг демисе-янте канчаар-даа ажал уду-жур-дуулаа болган. Соци-ализм империализмниң кү-штеринде уду баштайы шия-тырып тургушкунууга тив-ил үнөш.

Тайын тургушкунуун чыдарында Чесектиг Кү-штерин бижылгаар дугайында үргүчү саям салып турган. Бистин чуртувуска социали-змин тургускан чорук армия-ны техника-биле өскө-лө-ринин база империалист агрессорларга ойтур согуш-кунуу бээрде чуртуу беле-т-

кээриниң бижыг үндөшн суурун тургустан.

Делегей империализмниң кол күштеринде социализ-мин ийи дугуар, оң шият-тырып чыгыш адымын бол-лаа фашист Германияга уду-р туртуу улуг дайын бол-ган. Ол дайын бистин чуртувуска мурвунда бооп эрткин-диге бүгү дайыннарда уш-коо аар-берге болган калды-дошкун дайын болган.

Фашист эжелестер Совет Эвилелин уткаар, бистин улугу-усту кууданыр деп орадашканылар. Боттарынын хосту болгаш хамаарышпа-чору дөтү демисеке бүгү совет кижилер көдүрүп үн-гөн. Коммунист партиянын уду-дуга-газы-биле бүгү турт-кыска хуураанын ийилге чыгыш ады дайымын агар-чылар хууш берген. Армия-ның болгаш флоттун дайы-нычар эжелестериниң ийи-лике дивизияларын чыга-башкылаа, төрөөн чериниң бажы бүрүзүн эрес-маал-дыг камгалап турган. Брест шияттыгы, маалыр хоорай-лар — Москва, Ленинград, Сталинград, Одесса, Севастополь, Киевтин камгалакчылары эрес-дөтү болгаш чүткүдүт чорукту-де-нежер чүте турбас үл-гөр-чижиктерин көргөш.

Тымыдан ажал-ишчилери ий терини шыгалдаарын көрүшкен. Дайын үзүл-гөн, олар фронттуну бүгү-дө эртектер тууга чүдүл-биле хандырып турганар. Совет улустун дайын чыдарынын дүгүзүндө гитлерин Гер-маниянында барык ийи катан хой дайымын техниканы бү-дүрүп үндүргөн.

Дайында түр эжелестер-тен деискээр калбак пар-тияан шияткышкына чед-гел. Бистин деискээр партия-ны бүгү улусту нити де-миселениң бөлүл-ла дайы-чы шыган болган.

Совет Чесектиг Күштерин 1944 чылда Ленинград болгаш Новгород чанында, Белору-ссия болгаш Украинага, Прибалтикага болгаш Молда-вияга, Кара далай эрткин-ге болгаш Западнык боттан-дырган кайгамчык улуг шап-калар операцияларынын түңкүлде бистин Төрөө чуртувустун деискээр дай-

ымдан бүрүтү-биле арылат-тылган. Фашист шеригтери чыла шаап турган күчүлүг түнел согушкунар герман фашизмин бүрүн аштырыш-кыга таварыштырган, мя-чаарга гитлеринг рекхтин найыскалынын кырынга Тивилеленин туугу совет да-йышчылар кишиктин үндү-ргөн.

Дайынын соолгу түнел-үе-чадында Совет Армия-биле намы янни дайында уду-дуга Чесектиг Күштериниң болгаш Югославияны аларың дайынчы орукту аркем каттыжышкынар болгаш кезектери эвес, хары болгашарын. Венгрияны болгаш Румынияны боо-чөп-сөн фашист Германияга уду-р угаандыгар шеригтери база тулуп үнгөн. Совет Ар-мия ол чурттарынын улустары-ның чөптү, хосталгалыг де-миселени күчүлүг дөтөмал-га көрүшкөн, бодунун интер-националчу хулаалыгын кү-тсөн.

Гитлерин Германияны ту-га жока дүжү бергеннен соода бодуну хулаалыг-терини шыны Совет чакан бодуну чуртууну болгаш дайынчы миканын бүгү улустарын эрге-ажыктарын уду-дугага бодурун, мил-итарист Японияга уду-р дайымы чараал. Бары-ла миллион кижилер составыг Квантун армияны кыска ху-ура шиятте бүрүн ашты-рышкына таварышкан. Ол чорук микитарист Япония-ны дүжү бөргөтө дөтү болган болган Кыдаттын, Корейин, Вьетнамдын бо-лган Азияны өскө-дөз чур-тарынын революст күш-теринде кайгамчык улуг ду-а-ламчы болган.

Империализмниң дүмбей каралгы күштерин соци-ализм ашкан бүгү делегей-ге төгүлүп ийи дугуар тив-илелни кыдырды. Оң ор-ганизация болган согуш кижилери — Коммунист партия. Фронттуктарын ху-родеиниң 3 миллион ажал коммунистер түдүп турган — бистин партияны ол чыл-ларда мала-ла тулукч тур-партия бооп турган.

Ада-чуртун Улуг дайы-ныга Совет Эвилелинин тив-илел ханым-биле дүжү-дугуар болган чорук-тур. Ол

тивилелениң үндөшн дөстөрү болза совет нитилел болгаш күрүнө тургузуу, социали-ст экономика, бистин нити-левистиниң мораль-поли-тиктин чыгыс эи, совет па-триотизм болгаш улустарын кайыралы, Коммунист пар-тияны дөтөлдүр өлөргөн сирый каттыжышкы бол-ган. Дайын чыдарында со-вет улустун кыгыл маалыр-лыг — шиялгалдыр кам-ла-лаа утуу-дугу.

Гитлерин Германияны ажал тивилелге шияттыр-лып ролду ойнаш, бодуну патриотчу болгаш интерна-ционалчу хулаалыгын эки-лест чедир күтүшкен совет солдатка, бүгү совет улуска делегейин улустары өөрүп чедиреленин мөргөш-биле ийергелер апар.

Фашист Германияны бол-ган оң экилестерини чы-ла шапкан чорук бүгү деле-гейге төгүлүп ужу-дугуалыг, олар хой-хой улустарга хосталгалыг, хамаарышпа-чорук болган социал де-миселге орутуу адымы бер-ген. Европаны болгаш Азия-ны элзи кам чурттарыга социалист революциялар-ын тивилелге, бүгү деле-гейде национал-хосталгалыг шияткышкыны күчүлүг ка-дүрүлүшкүне таарым-чалыг байлалар тургусту-га берген. Болушкунуларын оң шиягы хосталгалыг социализмниң делегей система-мын тургустунарыга, бу-жур-тулук колония система-мын бүстүн дүжөргөтө чед-дирген. Ам төгүлүп төңкү-дөшү үндөш уткаш бол-ган кол уткашкыныкын империализм эвес, хары со-циализм, антиимпериали-ст күштер тодарып алган.

Ада-чуртун Улуг дайымы тивилелге дөтөш, совет улус дайынчы чыгыш кы-гыл чыдарынын дүжүлүг совет улус экономика, кууду-тары, эртемни болгаш техника-ны хосталгалыг шыларга-тай чедиреленин чедип алган болган ам коммуни-сти тургустунары согула-дын чедиреленин шияттыр-лен турар.

Бодуну чогадыкчы эр-те-гелди коммунизм хөргөш берилеан, совет кижилер империализмниң димекиш-кылар көшкөн чокка хай-гаарып турар. Олар социа-

лизиңиң чалал адымышкыларын камгалалында сере-чиделдиг болгаш буаа палыртас туруп турар.

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержанттар болгаш старшиналар!

Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Армияның болгаш флоттук кураалында болгаш халашкан хоочуннары!

Бүгү улустун байырламы — Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флотунун 51 чыл ою-биле холбаштыр силерге байыр чедирип тур мен.

Делегей империализмниң димекишкисини көрүгүр хайтаргана, кезек болгаш корабь бүрүзүн дайынчы бе-ленин, саягыла-чурумун болгаш организастыг чорупу-биз-жылгандар. Боттарынын политиказы болгаш шериг би-лигстерини шүдүртү сайыраңгайжылдынар, улуг Лени-ниң биске берген чыгыш дугулар чурттан, амыдан база тыкшен өрөншөр.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флотунун 51 чыл оюн демдегелерин дүжээр БИЗ.

Бөгүн, февраль 23-те, түс черин-биле 20 шап турда би-стин Төрөөн чуртувустун пайыскалы — надыр хоорай Москвага, экилесткен республикаларын пайыскала-рынга, а ол мыкшан маалыр хоорайлар Ленинград, Волго-градка, Севастопольга, Одессага болгаш маалыр шүңгө-Брестке артиллерияны чыгыш удаа даштаагышкы-биле саяат кылдыр.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флотунун 51 чыл оюн дегелерин!

Бистин күчүлүг Төрөөн чуртувус — Совет Социалист Республикаларын Экил

ТАЙБЫҢ КҮШ-АЖЫЛДЫҢ НАМГАЛАҢЫНДА

БИСТИҢ АРМИЯВЫС-ЧОННУҢ ОГЛУ

Төрзөн чүрт дээш!

(ФРОНТУЧУНУҢ САНТЫШКЫНЫ)

Улут совет улус болгон оң байыңдары боттарынын Чепестиг Күштеринин 51 чыл оюн В. И. Ленинни төрттүгөн хүндүн бээр 100 чылга белеткедиги үеинде демдеген турар-дыр. Улут башчыныкы биле белетке дугайында посталыкка СЭКП ТК совет Чепестиг Күштеринин тургустунган болгон оң төрттүгөн В. И. Ленинни ады-биле шуут холбайыт деп айткан.

Кызыл Армияның дуза-биле анык совет күрүне хамааты дайынны тийгээни-биле дозуп, аштыкы хал-ахчыларын үндүр сыныр-гап кырыпкан. Оң-биле кады империалисттерин чөп-чөп кылып келирин сатып-чыгышкан, чүрттү индустри-а-лизмдерин, көзгө ахыл-а-гайын коллективизмдерин анык планга боттандырып, оң-биле Кызыл Армияны аштырбас күш кылдыр бажыглар талазы-биле Коммунисттер партия улут ажил-дарын кылып келген.

Ала-чүрттүгөн Улут дайын-ны бистин мадырдыг шериглери-

виске улут шыгалда болган. Ол дайынга совет күрүне болгон интигаал тургустунган атык күштү, совет улусту кайгамчыктык чатын саткан, оң улут патриотчу шынар-чайыннаачаа-биле илерээн.

Ала-чүрттүгөн Улут дайын-ныга совет улустуң болгон оң Чепестиг Күштеринин тий-гээни дүрүм бугаар чүгү болган. Эң-не үнелг чүгү — совет чүрттүгөн амы-тын-ны, чоңуу аас-кежин, хостал-газын камгалап турган армия мый-ла тийлээр ужурул турган болгон тийлээ-даа. Совет Армия бодунуң Төрзөн чүрттүгөн алдарын болгон хамаарышпас чоруну чүгүе камгалап алган эвес, харын Европаның хой-хой улустары-нын фашисттер дараалды уут-каарына дуулаан. Немел фашизмни болгон япон им-периализмни делегейни ий-ги дайынны чыла шапкан чорук Европаның болгон Азияның чамдык чүрттүгөн-га социалист революцияны тийлээринге болгон нацио-нал-хосталгалдык шимчээшкп-

нин көдүрүгүн таарымча-лыг байдалды тургускан. Ын-чангаш делегейни социалист-тик системазы тургуп келген.

Совет күрүненин камгала-ныр аргазын мога чокка бы-жыгдарын делегейде амыг байдал негеп турар. Импера-лизм бар турда, дайынны үнүп келирини айымыл ке-зеге бар турар. АКШ-тың Вьетнама дайыны, араб чүрттүгөн Израильдин хал-дашкыны, Лаоска болгон Камбоджага улур чөпчөөлөр ол дугайын херечилеп турар-дыр. Делегейни ийги да-йынны түнелгиле эде ко-руп, адролук чепсекти холу-га азырын оралдажып турар Барын Германиянын дайын-ырак оралдажышкыны база ол дугайын херечилеп турар.

Бистин Коммунисттер пар-тиясы, бүгү совет улус бол-гон оң Чепестиг Күштери ол бүгүн барымдаалап коор апар. Совет күрүнени күчү-үн быжыгларга мырнай чаа чепсекти — стратег-тиг далаалгын ракетта шериг-лери тургузары принципалдыг

ужур-дузалыг болуп келген, ынчангаш ол ам эң-не күчү-лүг болуп бистин чүрттү сай-зыраан. Бистин кургаг чер шериглери, агаарын хал-дашкыга камгалагыны-нын шериги, шериг-залыг флотула ханы чаартылгалар болган. Олар өртем-техниктиг ажилышкынынын талазы-биле алырга, соолу үнелп эң болбазын чепсөөн алган бол-гон оңу болбазыраагай-би-ле шимчээшкп алган.

Совет үзе Совет Армия-нын болгон Шериг-Далай Флотунун чингине составына үнелсин чаартылгалар болган. Амы үзе шериг албанын-дарын иштинде ийи кижиниң бирээ-ле дээш азы ор-тукмак өртемниг болуп турар болгон дайынчыларын хой нуруузу коммунисттер, комсо-молчулар. Бистин Чепестиг Күштерини шериг-да, тех-ника-да, политика-да тала-зы-биле эки белеткедигин кам-дири калдырарыг.

Чаа чепсектерин болгон чаа дайынчы техниканы бар апарганы амы үнелп дайын-чы херээнге кижиниң ролон

улам улуу-биле көдүрүп ту-рар. Маана кижини — шип-тирлг, кол күш. Харын моон ужурунда совет аныктарын идея-политиктиг кижиниң ий-гээниг бистин партиясы улут кичээниг салып ту-рар. Оларын коммунисттер херээнге туюлунга чедир бер-динген кижилер кылдыр кижиндер дээш бүгү күш-терин үндүрер апар.

Бистин шеригиниң күчү-лүг болгунуң үнелсиниң чөп-биле оң сырый холбазында. Бистин совет шеригиниң — чоңун огул-дур. Харын-на оңу барымдаалап, шериг-патриоттук кижиниң ийгээниг улут кичээниг партия бол-гон совет органдар салыр ужурул деп турарымыс чер-ле шын. Оң-биле кады бис-тин республиканын ДОСААФ болгон комсомол, күш-куль-тура организациялары маада холбаштыр улут ажилды кы-лып турарын айттыр херек.

Бо организациялар өрткен чылды бистин республикага хой саныг техниктиг специа-листтерин белеткээ. Тыва АССР-ден шериг кедирини-

кини-биле чорутканнарнык иштинден үш кижиниң бирээ-ли-ле чолазы, 95 хуузу «Те-рзөн чүрттү камгалаарыга белен бол» деп херек демек-тиг, 75 хуузу спортчу-раз-рактар болган.

Республикадан шеригде барган дайынчылар кол ну-руутуна дайынчы болгон политиктиг белеткедиги тер-гиктери болуп турар. Чи-жээ, анаа дайынчылар М. Мо-лоткини, Ю. Сиротни, О. Су-рунгу, ефрейтор В. Кужугет, шеригин дээш училищени-нин сүргүзү Ю. Муренков болгон ескелерин-даа маада адап болур.

Совет кижилерин күш-ажылы-биле бүдүргөн бо үе-ниң эң болбазын дайынчы чепсектерин ийгээдиг кижилерин холууда турар дээр-зинге бүзүрер болур. Ынчан-гаш улут Ленинни: «Ала-чүрттү камгалаарыга, социа-листтер Совет республиканы камгалаарыга чугаала-биле, чүткүлү-биле, чыгышын чокка белеткенин» деп ча-гаанын кезеге утпас, бодап чоруту ужурул бис.

П. ГРИГОРЕНКО, Тыва АССР-ниң шериг ко-миссары.

Ала-чүрттүгөн Улут дайын-ныда Украинаның 4-ти фронтту-нун 13-ку армияныкы 8-ти атыг шериг коруунуң 8-ки Морозов атыг гвардейки дивизияныкы 31-ти полугу-нуң составына Тываның эки тургучларының аска-дрону чорган. Бистин полу-гуус бодунуң коруу-була кады 1943 чылдын декабры-ның эгизинде 1944 чылдын январь 30-те чедир Смолен-скинин, Ярославль хоорай-нын чоогунда Мурмон дээр көдө суурунда Барын Ура-нага чедир малаш ту-лаалыг 100 амыг км. берге болгон уаан орукту атыг похотуп өрткенин сак-тып чоруту мен.

Тыва эки тургучлар Совет Эмелсиниң хой националдыг улустарынын оолдары-биле кады тулушкунуң эң мурунку оодуруларына ки-рип, Ровно областын суурла-рин болгон хоорайларын хостажарына база Дубно хоорайны бузгалаарына че-дир каш уда болгон кадыг-дошкун тулушкунуң чаныш-сылыш чок эрес-дидим чоруту көргүскөн.

1944 чылдын январының 30-де Дербанов хостажы-нын артында Ровно хоорай-нын муруну чөөн талазында чыггар адролук чанынга дайынчыларын тулуш чөп-сөгөткен механизастаттын-ган күштүг камгалаан бис-тин кезектериниң чачыл-ла шантаж дургуунда дайынчы ёзу-биле чаа шапкан.

Февраль 2-ниң артында Ровно хоорайнын ужуна де-мир-орук белдиринге дайын-чылар-биле херектен сөгкөп алышкынына түнелгиле дайынчыларын далаа хой солдаттарын чок кылган бол-гон оларын 300 хиреин тулуп алган. Алаа болгон ку-дучу дайынчыга хой удаа сөгкөп алышкынына дайынчыларын чеге болгонга чыла шаап, оларын кууду-чу сангыт күштөдигер тапкыларының хой кезиниң ичирбелерин бузгалаан бол-гон. Ол үзе хоорайнын ужу-кы-ды көзүлбөс уаан кууду-чу-ларында дайынчыны тапкыла-рының дааш-шымзын, кай-да талаанлыг аны-бүрү бо-чепсөөн далаа о-бо чер-лерден ужуугу турар артия-ларын отарынып, сарла-тарын чыгышкынына — бир-ле чер, дээр шипкеп, димиреп турганы-биле до-мей. Гитлерияларын анаа мөөнөттүгөн механизастат-тыгана танка кезектери чы-ла шаптыр, ортан үндүр сыгырткан.

Бо хоорайны хостажының артында бүгү полуктуң дайынчы чыккалынын мурун-чө бистин 4-ку эскадрону-вусту үндүр командирлар, полк командириниң дунаа-лын номчакан. Каштан эш Д. В. Кечил-оолга командир-лэтиг эскадрон Ровно хоорайны хостажынына чыг-гээр чүвө чөө мадырдыг чо-руун көргүскөн.

Оң дараалыкка элзөөн каш суурларын дайынчы хос-тапканынстын соонда Сур-мич суур дээш кадыг-дош-кун тулушкунуң үзүндө бис-тин кезектериниң камта-лаан дайынчылар үтер-бо-лар, миниметтар-биле уу-к чокка боолаалыккан, самолёт-тар-биле ийи хуа улаштыр бомбалап келген.

Тыва эки тургуч аскадрон-нун киришкен бүгү-ле ту-лушкунуң үзүндө бис-тин эң берге болгон кадыг-берге тулушкунуң Сурмич дээш демисел болгон чүвө.

Инка хемин эринде шы-ргай арыг иштинде ол суур-нун тургуп байлаан, оң бети-нде миниметтар кыра сутлар дайынчы ажилыг бооп турган. Оңе шаап хал-дашкының бүдүзүндө ко-мандириниң дунаалын дуга-гаар старшина Т. С. Чудуру-нун удуртулганы-биле дайын-чылар Д. Ч. Доржунайы, Х. С. Чудурун, С. М. Ал-дып-Хереди бузга менп ра-ведиладиг чоруткан. Ак ха-даттарыны келип алган, ында дайынчылар техника болгон камгала күчүн ий-ла алышкан, дээр эң ийи чорашан, оларын дээр пуле-мистарының бирээни өртү-гөш, өскөш тууду эңке-ленисти утпас-тур мен.

Сурмич дээш иш удаа шаап халдаан тулушкунуң, парга бистин аскадрону-вустун хой-хой дайынчылар амы-тыныдан чарылганнар. Чамдыктары мадырдыг де-

миселни тургаш, анаа ба-лыглаткан. Автомат кезеңин командирин улут лейтенант О. Оолка база анаа балыг-латкан.

Рычина биле Сурмич ара-мында калбак шыткы кы-рында барык-ла бүдүн чер чок, бир-ле кара денис, үтер-боо октарыны, сарла тары-нын дүшпөш чызылган чер-лерден оңгарлар, суугат ойбактар апарган. Хой сар-лардын чыгыш турган иш-бууун ажиллаан, дайын-чы анаа хоранын бээ ажил-лааннар.

Ынчалза-даа каштан эш Кечил-оолуң командир-би-ле тыва эки тургучлар өлүм чок, эрес-мадырдыг чоруту көргүзүп, Сурмичин дайын-чылардан хостажан.

Тыва эскадрон боттарынык демисел Инка хемин кем-чек, Совет Армиянык кезек-тер-биле кады Дубно хоорай-да дайынчыны бузгалаары-биле дооскан.

Дайын-биле сөгкөп азы-ган чер бүдүзүндө кайгам-чык азыгтар болгон чор-гун чоруг-биле шиптирлг тулушкунуң автоматчылар: С. М. Соснунай, С. К. До-жун, Ч. Чудурун, Д. Ч. Дор-жунай, эрес-мадырдыг алы-гылар: Д. Б. Бегин-Хуурак, М. Ш. Даван, М. Т. Байыр, К. Т. Конгар, С. Н. Серен-Дондуп оларын база бодунуң кезектериниң дидим бурун-гаараарын хандырган кай-гамчыктыг пулеметчулар: Комбуй, О. Ч. Даван-Белег, Чот болгон өскөлери-даа эрес-мадырдыг дайынчы чо-руун база демдегээр ужу-рул.

Кууду турган чыгышын шы-кып отарын артында эска-дронун шиптирлг харыла-аа албанын хандырып шы-лаан О. Серен-оолдун, М. Д. Монгуш-оолдун, С. Ш. Бойду-нун эрес-дидим чоруктары бистин саныг сеткиленисти утгундурбазы-биле артан.

Дербанов суурун хостаж-ры дээш тулушкунуң мадырдыгы-биле өлгөн улут лейтенант М. Э. Сатты, сержант И. С. Майын-Тараан, Ровно хоорайны фашист эне-леден хостаж демисел өлгөн улут лейтенант К. Т. Дончут, дайынчылар М. С. Надажан, М. Э. Агабан, О. Сувай-оол, Х. Комбу база чамдык суурларын хостаж дээш мөөнөт пулеметчулар: О. Думет, Дюгүр-Кызыл, К. С. Кошгар-оол, Т. С. Ме-ани-оол, С. Ч. Дончут-оол, Ч. К. Кечил-оол, С. Б. Кан-чары-оол, автоматчылар: К. Ч. Лама-Сюрон, К. Х. Нордун, старшина Дамы-Серен болгон өскө-даа мадыр-ларын атыгы бистин чү-рестериниң мөөнөдө утгун-дурбазы-биле артар.

Дайынчылар-биле тулуш-кунуң улут лейтенант Сат Бураанкеев эрес-дидим чо-руун-биле дайынчыларын чо-руук кирип чорган.

Португус аскадронун тыва кыстары немел-фашисттер эжелектерге уду боо-чөп-сөөн холуга тууду алаш, чаныш-сылыш чокка демисел шапкан, долу чашкын-дег отарынын артында бот-тарынын өлүм чөө мадыр-дыг чоруту көргүзүп, балыг-латкы өлүмге эилете дуза-ламчыын бүгү-ле болдунар арта-биле көргүзүп чорган. Дайынчы кыстар: О. Ч. Бай-лак, К. Д. Сиваа, К. И. Дав-ры, О. М. Севва, К. Д. Би-чен болгон өскөлөр-даа кири-уак, берге орумтарга шыда-мын, боттарынын дайынчы сорулгазын эрестин-биле кү-сеткен, чавай алдарын чаа-лаан алган.

Мадырдыг Совет Армия-нын дайынчылары-биле кады тыва эки тургуч гвардей-лер боттарынын эрес-дидим командириниң каштан Кечил-оолуң команданы-биле Тыва-нын улауунуң ийгээни, пар-тияны болгон чазыгын далаалган эрестиг күсүдүн, азырдыг Кызыл тутуп белк тулуп, Төрзөн чүртүгөн бер-динген чоруту херек кыры-да бүзүрдүн шыдааннар.

С. АДЫГБАЙ, гвардейки дайынчы. Ала-чүрттүгөн Улут дайынны киришкени.

Устуңе чуркунга 1944 чыл-да фронтунда чыпал келген болук эки тургучлар (оң та-лаан) — Д. Ч. Доржунай, М. Т. Байыр, Х. Э. Чудурун, О. С. Серен, М. Т. Семие-оол, С. Ш. Бойду, С. О. Доржу, А. С. Адыгбай.

СЕРЖАНТ

Кежээ а и-тей өрзөгөй уруун апар-ган. Стол кы-рында лампа-ны чырып-га шевирги чыскай салган номнар кыдырааштар көстүп чыккан. Бажың дүгү кал-кара сержант эр номну далаш чок амык, боданын олар.

Оңу классты Чадаанага дооскан соонда ону шеригте келдирткен. Найыралдыг, дайынчы коллектив, дайынчы амыдырал, малакты шериг харылаачызынын тусый мергежили ону онза сонуртаткан. Дайынчы иштери, командир-лер аңаа дуулашкан. Кам-ла ай иштинде ол элзөөн каш мергежилдериниң ишчээли ап, шыгалдаларын дуулаш алган.

Бир-ле кежээ штабтан аңаа мындыг медээ келген: — Анаа дайынчы Даван, силерни командир деп деп тур. Улаанаа Даван номандыг чедер берген, аскадрон. Наан-хары элзөө улаады берген, хостажда шп орден чый-лаан полковник стол артында олурган.

— Олуруйар, эш Даван — деп, командир чаалаң. — Боду-нарнын, аал-ораныңарын, келер үзе чүгү кымыр деп кү-вөп чорутууңарын дугайын чугаалап көрүр.

Александр чүгү болгон чор деп кайгы берген. Хоочун фронтту-биле анык солдат үр-ле чугаалашкан. Кол бода-лынга чедер бээр, ол мынча дээш:

— Офицерлер-биле сүмелешкен, силерни тускый мерге-жилге өөредир деп шиптирлэдиңиз, эш Даван. Өөредилгени дооскан, чүгүе специалист эвес, командир болуп эң кээр силер. Чөпчөөржер силер бе?

Александрның түрөш шимирт дээш.

— Чөпчөөржер мен, эш полковник — дээш, оон оожум иш-биле немел каан: — Силерге улуу-биле четтирдик, кы-п өрөшөр мен.

Өөредилгениң хүннери биладиртпейн эрте берген. Ортукмак шквалын доозуп алган аңаа улут дуулаш болган. Чамдык кезгелерде, улуур муруну чырыккан. Александр төрзөн Ты-валын, албан хулаагенин эки эрттирген кел деп чагаан ада-незин, дөргү-торелин, эш-өрүн сактын, калбак дег-гем Төрзөн чүртүгөн дүң-хүн чок, азын-оок дивейн мылтыг камгалап турар дайынчы эш-өрүңүң дугайын боданы бер-гилээр.

Улаанаа Даванын салбыр командиринге томуйлаан. Ки-жилер-биле аскадролор аңаа улам солуу апарган. Анык сержант дайынчыларын хундуселин чедир алган, оон мо-дууңуң эң-не кеске талаан оң чыгарганында кижилер-биле кижизик чугаалажы билери, бот-идеңейли болгон дайынчы мергежилни көнүгү эки билери апарган.

Улаанаа дооскомолчулар оон комсомол организаци-янык секретариата соңуп алган.

Сержант Даванын салбырын дайынчылары В. И. Ленинни төрттүгөн хүндүн бээр чүе чыл болурунга уткуштур мергежили биладир. Совет Армиянык тер-гиктери болуп хулаагени алган. Дайынчылар ол азын-кып-нарын ак сеткилдиг күсүдир турар. Ында командириниң чыгыш-хуузу бааа улут. Ол чүгүе бодунуң мергежили до-кумал болуп турар эвес харын аштыгине бааа дуула-жып келген. Берге минутада Александр боду холу-биле ту-дун кирипкен, хууда үлгөргө-чизээ-биле өскөлериң сору-к кирип турар.

Бир кашан шуурган харылааа шугууну үрөп каан. Ол ме-дээ Даванын салбырын дайынчылары клубка концерт белеткен турда дыңналы берген.

Александр дайынчыларын эргик көрөш:

— Даштын шуурганнан тур, далаганы күсүдир апар-дыр. Мээң-биле ким кады баары?

Дайынчылар шүптү баарын күзөөн.

Ийн шугунарга харылааа чок болган, оларын белдирин хынаар деп шиптирлээнер. Александр чийи дайынчы-биле сымырдык дүгөк демилгенин курамыраан алган, ча-гылар эдерип чоруп каан. Шуурган мырнай китпей бер-ген. Ийн бажым черде чүгү-даа көзүлбөс. Шугуңуң үрөш-чери тывары мындыг үзе амыр эвес. Хүртүңүң үрөш-чери-ран-да чорашкан. Уулгун чери тып алган. Александр ча-гылаа үрөш эгелзөөн. Шуурган дайынчыны дүжүр паша-тар чыгар-ла турган. Сержант шугуңу тулуштурган.

Чыгы доканылы берген. Дүжери үнерилден берге болган. Дыртыктары күш четпейн барган... Харын-даа дайынчы кымыл хар кымынга чымчак кээп дүшпөш амырбаан.

Дартаалында эртен денинни өрзөгө кирип келгириме, Александр болук дайынчылар-биле кады оларын маанп чо-рууту кыстар дугайында мындыг бир-ле дайынчы мыр-нылажып олзар. Шериг хентиг бодунуң совет оолдарын көр-гөш, дыкка чоргаллаанган мен.

Мурнуу Сахалин, В. МУРОМЦЕВ, полтажымадакчы.

БАЙЫРЛАДЫГ ХУРАЛ

Февральның 21-де республиканын хожум-шын театрына Кызыл хоорайнын ажилчы коньярының болгон хой-ни-тизиниң тоолукчелериниң Совет Чепестиг Күштериниң 51 чыл болгон оюнга тураскааткан байыраладыг хуралы бол-ган. Улут Олтибрын чылап алышкынынын болгон совет улустун тайбын чогадыкчы ажилынын камгалакчы-зынын алдарыг дайынчы оруунуң дугайында алыскады Тыва АССР-ниң шериг комиссары П. И. Григоренко кылган.

Кызылдың шериг гарнизонуң шериг кезеңин бот-ты-ныггар артистери хуралдык кижилериниң концерт көргүскөн.

(БИСТИҢ КОРР).

Чедишкенин...

Тыва АССР-ден оол чедиш келген, айтыры салырга, Вла-димир Хунай-оол деп кижин мен дээр. Корбагыла баштай тууп келгеш, кызыгаар чок далай суунча анаа-ла көргүш чок көөр. Чачыкпаан кижин болган-да, баштайгы үзе ада-незин, акы-дунмаларын сактын тура-рын-даа чугаалажылар.

Мынчалза-даа үе узап бар чыткан, кижин каа-даа бод, чачыггар болгай, ынчангаш ол база чачыга берген. Оңуктер база тытпып келген. Олар ко-раблдың ийрин чүдүлгенин ийгээдиг алыр талазы-биле Владимирге дуулаан, ону кай-чап уттур боор. Ол аразында класс талазы-биле мергежили бедирин анаа санаалаан. Ын-чангаш шыгалда турарыга ол белеткени берген. Уе-шанты чөп амыглар турган. Ийги

чыл болуп турда, ол класстыг специалист болуп, Шериг-Далай Флотунуң тергикни апар-ган.

В. И. Ленинни бижээң чүдүлгени өөрениринге хой уе-шакты ол эрттирип турган. Улут баштыгынын төрттүгөн хүнүнден бээр чүе чыл бо-лур оюнга холбаштыр алган со-циалист хулаагелерин ол ал-дарыг күсүдир турар. Коман-дылар чери оон моон соңгаар-даа чедишкенин болурунга бугурулар, Владимирин дайын-чы болгон политиктиг белет-кеге чедишкенин амы-даа билер.

— Өөредилгеге мындыг че-дишкенин амык чедиш алыды? — деп оон айттырга: — Бодунуң чедишкени-перим В. И. Ленинни төрттү-гөн хүнүнден бээр 100 чыл болур оң-биле холбашкан чүе — деп ол харылаар.

Тывадан келген оң-биле чаныс чер чүртүгелери оон өөредилге, ажил-херээнге чо-ргаларыны болур.

В. ВИКУЛОВ, шеригин Н кезээ.

Флотчу

Биш-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунуң Эр-бекте хойжур бригадының бригадир Б. Хоелмега бир-ле калып мындыг чааа келген:

«Хойжур ады-не Чымыл Баллоо-оона болгон Биче-оол Шомоевич! Силерниң олуур Дамынчап бистин шериг кезеңде шериг албаны эрттирер турар. Ол биске келген хүнүнден эжелзээ-ле корбале чурум-даа, өөредилге-даа талазы-биле өскөлөргө үлгелерин көргүзүп келди. Олуур-чын эки кижизиккенер дээш, корбальдиң командирлаа че-ри ады-не силерге өөрүп четтиришкенин илередиң, ийи байыры чебиптир тур бис.

Совет Армиянык байыраладыг хүнү-биле холбаштыр бо-дунарын күш-ажылы чедишкенин дугайында бистин корбальдин байынчыларына бижип көөрүңерни би-ледилеңиз. Ынчангаш чааада корбальдин командир, парубок секретери, комсомол организацианын сек-ретари ап салган.

Дамынчап дайынчы болгон политиктиг белеткеге те-ргик болуп, командирлар чериң хой удаа асы мааналын алган дээрин чааада бижээң. Дайынчы Дамынчап ол шериг кезеңде турган, коммунист болуп алган. «Силерниң олуур бистин үлүг Төрзөн чүртүгөн тайбын ажил-дээр камгалап азыг ийгээдиг дайынчы болуп, дуулаж патриотчу чоруту көргүзүп турар, анаа чорозаарың болур силер» деп, чаааңың түнелгиле бижээңиң маңаа айттып каалы.

О. ЛАМА.

Эрестиг дайынчы

Төрзөн чүрттүгөн ыдыктыг кызыгдарын камгалаары бис-ке анык оон бурузук адырдыг хулаагени. Ону харын-на шак мычар шип билин чорутууларын бирээни Бал-газында механизация училщени дооскан Х. Билеги. Уч-илищени доозуп алган, Току районуң мычардыга «Май-нык бири» колхозка ол трактористин, ажил нормазын до-тамаал 120—130 хуу күсүдир турган. Ону өөрү кезеңде «тергик ажалдагыч» дедир турган.

А амы үзе ол Совет Армияны Н кезеңде шериг а-лыбы эрттирип турар болгон ында база ону дайынчы бааа политиктиг белеткедиги «тергик» деп турар. Шериг хе-рээне оң эки, чүрүмүг өөренип турарынын дугайында командирлар чериңден маңаадыг чааа оон ада-нешиге бааа келген.

Совет Армиянык 51 чыл оң-биле холбаштыр оң болуңга болгон эш-өрүңе өөредилге талазы-биле улам улут че-дишкенин болурун күзээр бис.

К. БИЧЕ-ООЛ, куралында ефрейтор.

Ийн плакаттын сөзү

гаар дээр чер тыппай барганы. Ол дайынчы плакаттын сөзү кылдыр Степан Сарыг-

КУРЛАВЫРЛАР АМ-ДАА ХӨЙ

Республиканың улус ажыла-агыйыгына чыгуула чыктыр-
«Тыла автооруктрансе» кат-
тыкчылыктын бүдүрүлгө-
лөрү сөөктү турар. Эрткен
чылым автооруктрансе орга-
низациялар пландан ажыра 33,3
мун тонна чыкты сөөктөн.
Чылым, пассажирлер чедир-
гезин өжиктирелген жем-
чегерин аямы-бүрү бүдүрүл-
гөлөргө боттандырган.

Ажыра-агый органдары эр-
кен чылдын түндөлдөрүн ил-
дүрүп, четтестерин илдерди,
чаа-чаа арталарын ты-
вар, ол талазы-биле сапал-
опаларын солчуп турар. Ав-
торуктрансе коллективтерин
төзөлгө чыккан чаа
партия-ажыра-агый активтен
чыккан келген. В. И. Ленин-
ниң төртүнчүлүгүндө бээр
100 чыл болур юбилейинге,
Совет Тыяның 25 чыл болур
онунга уктуптур кылдыр аямы-
дарының дугайын чыгуулаш-
кан.

«Тыла автооруктрансе» кат-
тыкчылыктын эртен чыл
онзагы чыл болган. Мурнуу-
да өскө черге хамаарып
турган орук ажылаагынын
укуктотарын база транспорт-
чуларга каттыштырган. Ол чо-
рук орукчуларга да, чыгуула-
ларга да таарымчалык бол-
ган. Ажыра үзүндө тынчтык
келер берелерин бот-болу-
чул кылып турбай, ил-
де бир дем-биле аямы артер
доң, демисепер арганы кат-
тыкчыла берген. База бир чаа
чүтү болза авторуктрансе бү-
дүрүлгөдөрүн экономикага чаа
системага шилчиптир болур.

Планнааштыктын болган
экономикага илде берил-
генин чаа системага орук
болган транспорт бүдүрүл-
гөдөрүн илдерди куралаары-
нын илдерин аямылаарын,
ажыра-агый чыгуулаштыр
бүдүрүлгөдөрүн чыгуулаш-
тыр берилген. Ажыра-агый
чылдаа транспорт коллек-
тивтерин чыгуулаштыр планга
демей сөөктү өжик шылаан.
Күш-ажылааң бүдүрүлгөдөр
планга көргөндөн 4,9 хуу
бөдөн. Авторуктрансе орга-
низацияларда социалист-
тыктарын аямылаарын, саны
1967 чылдаа чыгуулаштыр
№ 1 АТБ-де чыгуулаштыр
№ 2 АТБ-де Маров, № 3
АТБ-де Шуберт, Ак-Докучак-
та Сурун-ол, Хову-Ажыра-
да Лазарев болган өскөдөр-
дө күш-ажылааң эрес-маддыр
чорутуп улгөргө болу бер-
гелер.

Активтен куралаага чет-
тестерин илдерди чыгуула-
штыр берилген. Ажыра-агый
чылдаа куралаарынын ил-
дерин, мурнак дур-
жуганы илдерди чыгуула-
штыр берилген. Авторуктрансе
планга күсөткө-даа болза,
онч бүдүрүлгө коллективте-
ринде авторуктрансе ажы-
ра-агый чыгуулаштыр берил-
ген.

Активтен куралаага чет-
тестерин илдерди чыгуула-
штыр берилген. Ажыра-агый
чылдаа куралаарынын ил-
дерин, мурнак дур-
жуганы илдерди чыгуула-
штыр берилген. Авторуктрансе
планга күсөткө-даа болза,
онч бүдүрүлгө коллективте-
ринде авторуктрансе ажы-
ра-агый чыгуулаштыр берил-
ген.

ВИЛЬЮС. Жирмунай —
Литаның найысмаагына
сөөктү чыгуулаштыр дургуу-
лаа өтүп келген микро-
районну ыччаар адаар. Ол
Нерис хемин аяныч чаагы
эриинде турар. Чонун хан-
дырмаагында энтг чаагы
квартиралар, мадзипер,
амдырал хандырмаагынын
комбинат бар. Чаа райо-
нда ортук школа, уруулар
кафе, ресторал бол-
бар. Жирмунай районун
архитектуралар дээр архите-
кторлар Б. Каспервичен,
Б. Круминер, инженерлер
В. Зубров болган Ш. Лю-
бескис оларга 1968 чылда
ССРЭ-нин Күрүне шааналын
тыккан.

ЧУРУКТА: микрорайон.
А. БРАЗАЙТИСТИН фото-
зу. (СЭТА-ның фотохроника-
сы).

коэффициент-
тин чыгыс. Бо чылдаа-
ларда Чыгуулаштыр, № 3
АТБ-де чыгуулаштыр хому-
лардын чыгуулаштыр ту-
рары илдерди Г. Николов
болган сапал берген эштер
демдеген.

Бир өскө күшүн-ле ажыла-
гын уктуптур машиналар
рейстерге чоруп турган бо-
ла, бо кышкы берелеринин
турбас ийик. Абаканың
баазаларында мөөнөттүн
чыгуулаштыр берилген. Ав-
торуктрансе бүдүрүлгөдөрүн ол чы-
гарып турар. Автомашыны
ажылаагынын коэффициен-
тин сөөктү чыгуулаштыр 0,5-төн
өскөдөргө. Ол эртерге 100
машиналар чыгуулаштыр 50-нч
ажыра-агый турар-дыр. Ча-
дааның, Хову-Ажыра-агый
АТБ-дери үзгөргө машиналар
сөөктөрүн, оңч техникти
хайтаарыны өжиктеринче
санын сабын турар.

Ийи чыгуулаштыр түнүгү
неделе илдерди бээр эртен
өткөн-даа болза, суббота,
воскресенье авторуктрансе-
тин ажылаагынын таарымчалык
низастан шыдааын турар бү-
дүрүлгөдөр хой. Эрткен чы-
лым 1967 чылдаа болдоор, ав-
томашына ажылаагынын ийи
чан кудулаан. Ол дурге хе-
регелген биле илде дургуула-
га кылбаанын, харыс-са-
ганы бейтештир херечи-
ле.

АТБ-дери ажылаа кылды-
терин ажылаага четтестер
ам-даа чыгуулаштыр берил-
ген. Дим-танар хүнүдө ав-
томашынын септелген чору-
лар дугайында хой удаа чы-
гуулашкан. Илчалаа-даа мы-
чага дээр бүдүрүлгөдөр ону
боттандырган.

Рейстер үзгө машиналар-
нын херек кырында ажы-
лаага ол кылдыр чедир
хайтаарынын турар. Чык-
кын дурдине, дуржуринче үн-
дүрүп турар шак-е уагу, оңч
дуржуринче үзгө бөрүмала-
лаас чорутуп уууулаар хем-
чегерин аямын турар. Авто-
машынага кокулаар улаар, күш-
ажылааң бүдүрүлгөдөрүн бе-
дидер чыгуула. Эрткен чылым
АТБ-дери берген кокулаарын
саны көдүргө, чык-кын
дуржуринче коэффициентин 6
— 7 хуу улгатакан. А кокула
сөөктү чедирген чыгуула-
штыр берилген 1967 чылдын
базин аяккаган.

Тыяның тууду организа-
цияларга херектиг чык-
кын сөөктү берген негелде
дуржуринче чыгуулаштыр
турбай, ол аягынын таарым-
чалык шилчиптир берилген
аржын тыварын хурааң
кыжыкчылар сапалаан.
Континент чык-кын сөөктү-
гезин конторазы бо талазы-
биле чыгуулаштыр берил-
ген ажылаага чыгуулаштыр берил-
ген.

ВИЛЬЮС. Жирмунай —
Литаның найысмаагына
сөөктү чыгуулаштыр дургуу-
лаа өтүп келген микро-
районну ыччаар адаар. Ол
Нерис хемин аяныч чаагы
эриинде турар. Чонун хан-
дырмаагында энтг чаагы
квартиралар, мадзипер,
амдырал хандырмаагынын
комбинат бар. Чаа райо-
нда ортук школа, уруулар
кафе, ресторал бол-
бар. Жирмунай районун
архитектуралар дээр архите-
кторлар Б. Каспервичен,
Б. Круминер, инженерлер
В. Зубров болган Ш. Лю-
бескис оларга 1968 чылда
ССРЭ-нин Күрүне шааналын
тыккан.

ЧУРУКТА: микрорайон.
А. БРАЗАЙТИСТИН фото-
зу. (СЭТА-ның фотохроника-
сы).

Автотранспорттун ажыла-
гында оруктун, чыгуула-
штыр берилген күш-ажы-
лаагынын үзгөргө-биле аде-
тургуула чыгуула.

Орук ажылаагынын уча-
стканын ажылаагынын план-
наагында четтестер хой. Ил-
де ажылаагынын аямын
хандырмаагынын оңза
хандырмаагынын санын
бөдөнүп берге шыгуула-
штыр берилген эртен, орук-
тун хар дүй алган, чык-кын
чире шапкан чык-кын чы-
гарып, дүң-хүн чок ажылаа
турар кыжыкчы дуулаштыр
чыгуула деп, чыгуулаар Ак-
солдун, Борисовтун, № 212
орук ажылаагынын участко-
нун начальниг Кабачинская-
нын санын актив чыгуула-
штыр берилген.

Ажыра-агый өжиктерин
пая уагу куралаарын болза
күш-ажылааң сапалаа-туру-
муна бышыккан, кыжык-
кын масса-политиктиг
ажылаагынын күштерин берил-
ген. Ол дугайын № 1 АТБ-де проф-
заалеа комитетинин даргазы
Сатаев, акционерлер чы-
гуулаштыр берилген Марсапов,
№ 3 АТБ-нин начальниг Фи-
лимонов чыгуулаштыр берил-
ген.

«Сельхозтехника» катты-
кчылыктын дамчытыр ап-
турар артык кезектер биле
хандырмаага кокула берил-
ген. Автотранспорттун заво-
дунун четтестер ажылаага ол
чыгуулаштыр бериле тайдыр-
латтыр берилген. Бир-түн илде
болган «Тыла автооруктрансе-
тин» болган «Сельхозтехника-
нын» кол инженерлери бо
айтырмаага кыжыкчынын кү-
штерин апар.

Сөөктү үдө пассажирлер
чедиргезин чыгуулаштыр рес-
публикада дыка калбарган.
Партиянын болган чыгуула-
штыр берилген салымчынын ая-
мында Тыла АССР-ге автобус
парымы пландан ажыра бер-
ил турар. Автобус маңаа
болуу дег чыгуулаштыр берил-
ген маршруттары ажыла-
кан. Илчалаа-даа Барымын-
Хемич, Чоюн-Хемич, Улуг-
Хон райкукумар орук бай-
далын өжиктер аямынын
тоол көргөдөр турар. Оңч ула-
штыр берилген. Барымын-
Хемич бо райондарын
ажылаа чону негелде кылып,
комундалар көдүргө турар.

Республиканың улус ажы-
лаагынын хандырмаагынын ав-
торуктрансе ролу уагу. Мал
кыжыкчылыктын хандырмаа-
гынын чыгуулаштыр берил-
ген транспорттун чыгуулаштыр
ажылаа чыгуулаштыр берил-
ген. Ажылаа чыгуулаштыр
турар комбинаттарын, тууду
материалдарын, барааларын
чедир-биле сөөктү дээр бү-
гү күшү мөөнөдөр актив
шилчиптир берилген.

М. ДУЛУШ.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

СОВЕТ АРМИЯНЫН ЮБИЛЕЙИНГЕ АЛДАР БОЛДУРГАН

СОФИЯ. (СЭТА). Совет Армиянын бол-
ган Шериг-Далай Фодунуң 51 чылыгына
турасала болдурган байырмагы хураа Со-
фияга болган.

Байырмагы хураала БКП ТК-ның Поин-
бюро кежигуу. Болгар-совет байырма-
гы Бүгү-үзүсү комитетинин даргазы
Цола Драгоичева, улусчу камгалаа ми-
нистри армия генералы Добри Дасуров,
Болгар улус армиянын Коп политиктиг
аргументин начальниг Велко Палин,
Софиянын ажылаа чонпарынын төзө-
лөктөрүн олутушкан деп, БТА агентале-
ди дамчыткан.

Болгариянын улусчу камгалаа министр-
инин ораакчыны Христо Добрев ил-
тек кылган.

БЕРЛИН. (СЭТА). Совет Армиянын 51
чылы-биле холбаштыр байырмагы хураа
Берлинде Максим Горький аттыг театрга
болган. Аңаа Герман Демократтыг Рес-
публиканың найысмаагынын 600 ажык
чүтүкчалары олутушкан.

Герман-совет байырмагы Берлинде
Топ бажыны ол хураады организастаан.

Албадан халаанын генерал-полковник
Курт Вагнерин байырмагы хураады кир-
жикчелериниң хураага чыгуулаштыр берил-
ген. Совет Эмисия-биле
быжык кады ажылаага болган ав-
лаа Герман Демократтыг Республиканың
айымы чок чорутуп база ГДР-ге соци-
алисттиг шилчиптир чыгуулаштыр чок хо-
жудезинин илдерин мадзалаа болур.
БУХАРЕСТ. (СЭТА). Совет Армиянын
болган Шериг-Далай Фодунуң 51 чы-
лыгына холбаштыр байырмагы хураа

армиянын Топ бажыны болган. Аңаа
Бухарест гарнизонунун офицерлери бо-
ган генералдары олутушкан.

Румыниянын чепсестиг күштеринин
Дэди политиктиг чыгуулаштыр секретар-
ын ораакчыны генерал-майор
К. Онин болган СССР-нин Румынияда
элчин черинин чыгуулаштыр шериг аттасан
полковник Г. С. Воронин Совет Армия-
нын болган Шериг-Далай Фодунуң эр-
кен дайынчы орунун дугайын чыгуула-
штыр берилген.

Хураа соода «Совет Эмисияныг бар-
ал болуп тур мен» деп кинофильмин
көдүргө.

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Акм-дунма
мооа улустун хосталаа болган хама-
рышас чоруу дээр демиселге өдгөн со-
вет дайынчылар мадзалаага турасала
дугушкан Зайсан дагыны эдгөргө Со-
вет Армиянын болган Шериг-Далай
Фодунуң 51 чылы-биле холбаштыр ве-
ноктары салган. МАР-да совет элчин че-
ринден, МАР-ның Камгалаа министр-
евоудан, Моол-совет байырмагы шилчип-
тир Топ чыгуулаштыр, МАР-ның Аны-
яктарын ревлюстунг эмисияныг Топ
Комитетинин, а ол ышкан Болгария-
нын, Венгриянын, Вьетнам Демократтыг
Республиканын, Корея Улау-Демократтыг
Республиканын, Польшанын, Румыния-
нын, Чехословакиянын МАР-да элчин
черинден, Мурнуу Вьетнам хостары-
нын Национал фронтунун Дотла-
мал төзөлөкч чыгуулаштыр берилген.

КУВЕЙТ. СССР биле Кувейттин араанын дипломаттыг
харызааларын тургусканында бээр эртен 6 чылдын дур-
гуулаа ийи чуртун экономика болган культура талазы-
биле кады ажылаагындаа улут чедиршилер чедир
алдынган.

Кувейттин күрүне эмисияларинде совет эмтилер бе-
за бар.

ЧУРУКТА: совет эмти Г. Хуцишвилиниң (оң талазында)
аарыг кыжын хулаа ап турары.

Р. МОСОВИЧИН фотоу.

(СЭТА-ның фотохроникасы).

Делиге парлагга конференциясы

ДЕЛИ. (СЭТА). Индиянын
парламентинин чыгуулаштыр
буаар Найралды аян-чорук
кылып Индияда чоруп турар
ССРЭ-нин Дэди Советинин
Эмисияныг Советинин Даргазы
И. В. Спиридонов парлагга кон-
ференцияны организастаан.

Индия хамаарышас чоруу
чедир алган үзгөндөн бээр
бистин улустарынын аразы-
нда найрал болган кады
ажылаагында политика, эконо-
мика, садыг болган культура
талазы-биле яны-бүрү алыр-
ларда чыгуулаштыр чок хо-
жугу турар деп, И. В. Спиридонов
медгелген. Бистин чурттары-
мыстыг парламент төзөлө-
ринин аян-чоруктары аңаа уагу
роолу ойноп турар. Делегей-
нин кайы-бир айтырмаагынын
талазы-биле парламент кежи-
гууларын болдурган аян
билди алыр арганы ол аян-
чорук берип турар.

ЧССР-нин чазаанын медеглели

ПРАГА. (СЭТА). ЧТК агент-
ледин дайырмагы-биле алыр-
га, ЧССР-нин чазанын хураа
болган. Делегей экономика
болган эртен-техниктиг кыш
ажылаагында талазы-биле че-
гуулаштыр консултанттыг бол-
ган таарымчалык каттыштыр
орган кылдыр тургускан. Чо-
гуулаштыр даргазына Ф. Гамоу-
ту болысан.

ЧССР-нин лаштыкы херектер
министри У. Маркону ЧССР-ге
чоразынын түндөлдөрүн
дугайында өтөтүү база зы-
наан. Чазак Совет Эмисияныг
оңч аян-чоруну түндөлдөр
болган лаштыкы политика та-
лазы-биле кады ажылаагында
калбарында хамаарыш-
кан сүмелерин чүдүлүт деп
санаан.

Чазак ЧССР-де политиктиг
болуушканын хөжүдөзүн
чугалаагы, Чех болган Сло-
вак социалист республика-
ларын чазактарынын про-
граммалыг медеглелин, дү-
вүр.

резин чок чорукту болган ко-
рум-чуруну быжылаа со-
рула-биле аныраа алган хем-
чегерин чүдүлүтүп көргө-
нүн беде-биле үнелген. Ко-
рум-чуруну болган хамаа-
ларын аямы чок чорун бы-
жылаагынын аямы чок чо-
рук органдарын улаанды-
ган ажылаа чазак база эки деп
үнелген көргөн.

Амгы политиктиг байдалы
үнелген чыгуулаштыр чыгуу-
лаа 1948 чылдын февралыда
ажылаагы аянты бистин
улустарынын төөгүлө
кезде кирген, чүте дээрге ол
демисел реакция күштеринин
шут аштырарын болган Че-
хословакия социалист хо-
жудеге быжык сургуу тургус-
канын айткан деп, ЧССР-
нин чазак медеглени. Оңч
рунда 1948 чылдын февралын
«ажык үнелген көр» дээр
оралдажышканын болган
чүтүлдери буруу шаап көр
ужураат.

ЧОГААЛЧЫНЫН ОРУК ДЕМДЕГЛЕЛИ

Монгун-Тайга

ону таптыг өөренип көргөн,
биске дуулаар болза эян.
Боттарымын аравыстан
томуйлап кайыш башкылар.
Вьетнам найымааа кокула
ак сеткилдиг, кылмаа-даа
аажок-тур, ол дугайында чүү
дээр боор!

— Санааларыны өөренип
көр бе. Илдың болза даа
кыжыктын боду кадымды
дуула, ол база-ла чугула. Кы-
зымак, билин сенексаа чо-
ка бедеди ап турар тыла
оол, кыс орус дымды мын
кылдыр өөренип алган, база-
ла ону башкылар болур.
Чамдын кышлар чугаазын
удуртпас, кайы хамаан чок
салгылаар-дыр. Чамдын
эки-ле орустар дээр сугар-
ды болганар орустан салым
бадыраа, аян кыжыкын на-
ра бары кадар-даа чүдүлөр
турар.

— Гле ты? — деп айтыр-
га? — Я на дом сагы! —
дигилээрер? — кайы көвей.
(Кайда сен? — дээрге «ба-
жык кырында олур мен» ди-
гилээр аан).

— Школадаа бүгү талазы-
биле кышкы оуруу бедеи ий-
нен але, сугууларынын са-
ны-даа, өскө-даа чүдүлөр
аан?

— Колдунда бедеи. Шко-
лачыларын саны план бау-
лар. Башкылар четчир, өрө-
диге херексел база-ла бар.
Интернет сугууларынын ба-

аын-чым, хеп-сыны сагыш
аамы, от-көзүң бедеи
каан. Хөмүрүң Чадаанада,
өскөткө олар мышты ар-
даа бедеи.

Колхоз баштаар чери ха-
мунуу-даа, илдин-даа өжөк
берип турар болган. Ол ду-
гайында дугуулаа бар.

— Ажылаа-даа ал чеген
бис. Чадаанада үш машина
хөмүр-дээр келген. Кайы ба-
жында дооран каан илдин
орук үш бөргө-ле дайык
маан бис бис — деп өткө-
оол чугаалаа, башкымын
көрдү.

— Колхозта эки-ле дээр
чурталаа башкыларын уруу-
ларынын кыжыкчылар-
ынче берген бис, ол дугайы-
нда чугаа турган болгай аан,
дарга.

— Колхозтун баштаар че-
ри, сугуу Совет, партия ор-
ганнаагынын өзүгү-даа ийи
нылаа турар-дыр, эң эки ба-
жык-балаттыг, чурталаа че-
рин сугууларга, башкылар
бериле калчар. Сугуулар
бистин сооусту салгаар, ко-
мунизмин туралдаа чедир
сугуулаагы болгай. Чамдын
эки-ле орустар дээр сугар-
ды болганар орустан салым
бадыраа, аян кыжыкын на-
ра бары кадар-даа чүдүлөр
турар.

— Гле ты? — деп айтыр-
га? — Я на дом сагы! —
дигилээрер? — кайы көвей.
(Кайда сен? — дээрге «ба-
жык кырында олур мен» ди-
гилээр аан).

— Школадаа бүгү талазы-
биле кышкы оуруу бедеи ий-
нен але, сугууларынын са-
ны-даа, өскө-даа чүдүлөр
аан?

— Колдунда бедеи. Шко-
лачыларын саны план бау-
лар. Башкылар четчир, өрө-
диге херексел база-ла бар.
Интернет сугууларынын ба-

Салчак ТОКА

угбай — дөш, өң-баазы
хээлиг хевисти эжеп салып-
ты.

— Өртөз каш чүвө?
— Шыраа болур ийи
угбай, 85 рубль.

Былаар акша хавын на-
рындаан ол хөжөкө кыжы
ужулган, ол чөргө беш дээр
акшаарын сапал көргөн, кез-
ек болдун турар, иштинде
буагу сымырарын, эргекте-
ри башкылаан.

— Дур шаап берем — ди-
ди.

— Сөзөн беш рубль — ди-
геп, самбынга дамылаар
каккан, демги сөдүмүс? —
Ам чүвү садым алыр силер,
угбай? — деп айтырган.

— Кыш-даа чокулаан,
кидие илди херек — деп
каарга, садыгмы он шаа эш
идикти пралаага ооалаан-
ты.

— Бирөөндө мону, ийи
дугаарында шаа-ла бо шаа
улуун алым.

Оон малаалан турарымга,
аямы-бүрү шөстөр, уктар, хо-
лаптар, бир-шөрт, чунар са-
вантар, ир-шөрт пластинка-
лар, радио батареялар,
орус, тыла дылаа монор шил-
лел алгылаан, демги хөжө-
кө кыжы аян-чаа сапалаа
көр дигеп, акшаарын хавы-
нда бары.

— Чүс бежен рубль-диг-
угбай!

— Калм уруум, бо акша-
лардан бодун санап ап кор-
дигеп, чөргө беш бештерин
акшаарын ол сунду.

— Шындир угбай, хой ба-
раан садым ап, мадзанын
панын күсөлери дөгүке-
ничтер чедирим — деп
садыгмы чугаалаа, сапал

бараанын так кылдыр ораап,
бой баглаа, сугуу сунган
чүвө дег ийи холдан тутсуп
берди.

— Харын сенээ четтирдим,
сагышкы таарымчалык солун
бараан эйкеген-дир силер,
эптин сурей ораап берген-
кеге база өөрдүм.

ДҮШТӨК чыгар чокуш-
лап келген, садым алыр-
чылар хөргөзгөн бараанын
алган, үзгөдөр берген.
Садыгмы-биле артып кады-
мыс.

— Аймың-даа, кварталды-
даа планарын 110 хуу кү-
сеттисе. Коржаачыларын
хуу дайымын чыккын та-
ла-ла аякыдымыс, өрө сам-
бында деп чүвөни тыла-
уус бис — деп садыгмы
илеткен кадым.

— Чамдык садыгмылар-
биле чугаалаагыра, өрө сам-
бында болуура кара алган,
ол илдың өзү-турум боор чү-
ве дигер, силерин чоп ил-
дыг өзөгө?

— Боду кызымаа, бола-
дыг садыглар. Эрт чачыл
— бараанын чыгуула, тапым
көргүңгө берес болза, ту-
даага кайы тынчтып келер
боор. Ажыра-биле бис ийи
1965 чылда Кызылдын садыг
сугуулаан дооскан, Мөгө-
Бүргөне негелген, ам үш чы-
болдуусу. Сугуу көнөк бедеи
самчылаадымыс.

— Оз-даа аян

